

Stockholm, 2018-05-07

RFSU:s remissyttrande över utredningen Jämställt föräldraskap och goda uppväxtvillkor för barn – en ny modell för föräldraförsäkringen (ID-nummer: SOU 2017:101)

Inledning

RFSU tackar för att ha fått möjligheten att lämna kommentarer över rubricerad utredning. RFSU är en partipolitiskt och religiöst obunden folkrörelse med uppgift att sprida en positiv, bejakande och öppen syn på samlevnads- och sexualfrågor. Vi arbetar med utgångspunkt i sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) för ett jämlikt och jämställt samhälle där sexualitet är en källa till glädje och njutning i människors liv.

En familj kan se mycket olika ut. Den kan bestå av en eller flera vuxna som lever med eller utan barn. Flera generationer kan leva under samma tak. Människor behöver inte heller bo ihop för att uppleva sig som en familj. RFSU menar att en familjeform inte är bättre än en annan och att alla familjer har rätt till stöd från samhället om de behöver det. Och alla barn har rätt att knyta an till alla relevanta närstående.

För RFSU är alla människors lika värde en självklarhet.

Sammanfattning

Föräldraförsäkringen är prioriterad för RFSU. RFSU ser därför positivt på att regeringen och utredningen har sett över utformningen av föräldraförsäkringen. Mycket har hänt sen den nuvarande föräldraförsäkringen antogs 1974, inte minst vad gäller hur familjer är utformade. Familjer ser idag ut på många olika sätt och möjligheterna att bilda familj har breddats. Antal personer kan variera, ibland är de av samma kön och de vuxna i familjen kan vara gifta, skilda, sammanboende, ensamstående eller särboende.

Därför blir det extra viktigt att alla människor ska kunna utöva det föräldraskap som är mest relevant för sig själv och sin form av familj. Barn ska också ges möjlighet att kunna knyta an till alla vuxna i sin familj, såsom den är utformad.

RFSU ser också positivt på utredningen ur ett jämställdhetsperspektiv. Även där har mycket hänt vad gäller nyttjande av föräldraförsäkringen och föräldraledigheten, även om det kvarstår mycket för att föräldraskap och föräldraledighet ska bli jämlikt. Alla ska ha samma förutsättningar till inkomstutveckling, utbildning, pensioner och karriärmöjligheter. Staten har därför en viktig roll i att agera normerande i sin lagstiftning, inte minst inom jämställdheten, då det spelar roll för det arbete som utförs i hemmet. Att få män i större och längre utsträckning att nyttja föräldraförsäkringen

gagnar barnen, dom själva och deras partner. Ett sätt att nå dit är att öka individualiseringen av föräldraledigheten.

RFSU har inte tagit ställning till många av de frågor som utredningen har tagit upp, RFSU har därför svarat på remissen där beslut finns hos oss.

RFSU tillstyrker utredningens förslag om att utöka de reserverade dagarna från 90 till totalt 151 av föräldrarnas dagar. RFSU vill dock se en helt individualiserad föräldraförsäkring.

RFSU tillstyrker förslaget kring ytterligare undantag i föräldraförsäkringen gällande långa fängelsestraff.

RFSU tillstyrker att en förälders sambo ska likställas med en förälder vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenning utan krav på att föräldern och sambon ska ha varit gifta med varandra eller ska ha eller ha haft barn tillsammans. RFSU tillstyrker också att bestämmelserna om överlåtelse av rätten till tillfällig föräldrapenning i socialförsäkringsbalken ska gälla alla personkategorier som likställs med en förälder, om den tillfälliga föräldrapenningen kommer att finnas kvar. Dock vill RFSU att fler än två personer ska kunna vara vårdnadshavare.

RFSU tillstyrker förslaget om att det är viktigt att genomföra insatser för att öka kunskaperna om föräldraförsäkring, föräldraledighet och föräldrapenningstillägg. RFSU instämmer i bedömningen att det bör göras en uppföljning av konsekvenserna av utredningens förslag.

RFSU tillstyrker att de föreslagna lag- och förordningsändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Utredningens förslag och RFSU:s ställningstaganden

7.7 Ytterligare tid med föräldrapenning ska reserveras

RFSU tillstyrker utredningens förslag om utökad individualisering av föräldrapenningen från 90 dagar till 151 dagar totalt. RFSU vill dock se en helt individualiserad föräldraförsäkring. Detta mot bakgrund av att tidigare ökningsåtgärder av individualiseringen har lett till ökat uttag av föräldrapenning av män och därmed ett mer jämställt föräldraskap och samhälle. Däremot är föräldraförsäkring inte det enda verktyget för att bidra till att få jämställda familjer. En utökad individualisering behöver kompletteras med andra och fler åtgärder som t.ex. rör arbetsliv, familjeliv, fritid och utbildning. RFSU vill i detta sammanhang betona skolans sex- och samlevnadsundervisning och vikten av att den berör frågor om normer, jämställdhet och maskulinitet.

7.9 Ytterligare undantag från fördelningen av föräldrapenning ska införas

RFSU tillstyrker utredningens förslag om att en förälder på grund av ett fängelsestraff är varaktigt förhindrad att uppbära föräldrapenning, ska den andra föräldern ha rätt till

samtliga dagar med föräldrapenning. Det är inte rimligt att föräldrapenning inte ska kunna nyttjas om den andre föräldern avtjänar ett långvarigt fängelsestraff, i praktiken ett livstidsstraff eller annat långvarigt fängelsestraff som gör att föräldern inte kommer att frigges under den tid som det är aktuellt att uppbära föräldrapenning. RFSU instämmer i att det får bli en fråga för Försäkringskassan att pröva på så sätt som idag görs när den ena föräldern saknar varaktig förmåga att vårda barnet på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning.

7.10 Möjligheterna för olika familjekonstellationer att använda föräldrapenningförmånerna ska förbättras

RFSU tillstyrker att en förälders sambo ska likställas med en förälder vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenning utan krav på att föräldern och sambon ska ha varit gifta med varandra eller ska ha eller ha haft barn tillsammans. Sambon ska också ha rätt till ledighet från arbetet utan krav på tidigare äktenskap eller gemensamma barn. En vårdnadshavare ska få överlåta en del av sin rätt till föräldrapenning till en person som inte är barnets förälder eller likställd med en förälder. Överlåtelsen ska få göras till en person som är försäkrad för föräldrapenning.

RFSU tillstyrker också att bestämmelserna om överlåtelse av rätten till tillfällig föräldrapenning i socialförsäkringsbalken ska gälla alla personkategorier som likställs med en förälder, om den tillfälliga föräldrapenningen kommer att finnas kvar. Ett förändrat regelverk bör också utformas med utgångspunkt om vad som är till barnets bästa när det gäller möjligheterna till anknytning och till nära och långvariga relationer. Andra viktiga utgångspunkter är att regelverket är tydligt, enkelt att förstå och att tillämpa.

En familj kan se mycket olika ut. Den kan bestå av en eller flera vuxna som lever med eller utan barn. Flera generationer kan leva under samma tak. Människor behöver inte heller bo ihop för att uppleva sig som en familj. RFSU menar att en familjeform inte är bättre än en annan och att alla familjer har rätt till stöd från samhället om de behöver det.

RFSU är medvetna om att det inte går att ha både en full individualisering av föräldraförsäkringen samtidigt som olika familjekonstellationer ska kunna ges rättigheter att utöva sin/a familjeformer. Ett sätt att komma förbi det är att ge dispens för överlåtandet av föräldrapenningen. I grunden vill dock RFSU se att fler än två personer ska kunna vara vårdnadshavare vilket skulle kunna öka antalet personer som kan ta del av föräldraförsäkringen.

7.19 Insatser ska genomföras för att öka kunskaperna om föräldraförsäkring, föräldraledighet och föräldrapenningtillägg

RFSU tillstyrker i förslaget att det är viktigt att genomföra insatser för att öka kunskaperna om föräldraförsäkring, föräldraledighet och föräldrapenningtillägg. Ska ändringarna realiserats är det viktigt att alla berörda får kunskap om vad som ändrats.

7.20 Förslagen bör följas upp

RFSU instämmer i utredningens bedömning att det bör göras en uppföljning av konsekvenserna av utredningens förslag, Försäkringskassan bör samla in nödvändig statistik. Det kan hända att effekterna inte blir av det önskade slaget och det måste ges kunskap om och förhoppningsvis tas beslut om att justera vad som behöver justeras i så fall.

8 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

RFSU tillstyrker att de föreslagna lag- och förordningsändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Övriga kommentarer

RFSU är medveten om att utredningen inte haft i uppdrag att se över föräldralken. RFSU:s inställning är att föräldralken behöver ses över för att göra den könsneutral och för att möjliggöra för fler personer än två att vara vårdnadshavare. Att det saknas officiell statistik om hur vanligt det är att barn har fler än två vuxna som utövar ett föräldraskap är en brist och bör förbättras i bästa möjliga mån.

Stockholm, 2018-05-07

A handwritten signature in black ink that reads 'Hans Linde'. The signature is written in a cursive, flowing style.

Hans Linde,
Förbundsordförande, RFSU